

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Mercuri-a, Vineri-a si Dominic'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 fl. „ „
Pre anulu intregu . . . 12 fl. „ „

Pentru Roma:

pro an. intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ = 4 „ „ „

Pentru insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschis 20 cr. de linia
Unu esemplariu costă 10 cr.

Locuinta Redactorului:

si

Cancelaria Redactiunii:

in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespondenti regulari ai „Federatiunii“
Articlii trâmisi si nepublicati se voru arde.

Programulu nostru si D. Caval. Puscariu et Comp. *)

Nil admirari!

Fostu-au? si este? conduit'a politica a dtale, Dle Cav! rezultatu alu convingeriloru, alu principioru, cari le ai profesatu candu-va si unde-va, séu numai o urmare naturala a siovaitureloru si incarnatureloru continue incepundu de la fericit'a epoca in carea portai falnic'a numire de „copilu“ sufletescu alu baronului Reichenstein, si pana la faimo-sele scrisori adresate un'a câtra alegatorii dtale si alt'a câtra noi? D'in câte am vedjutu si audjtu sciu un'a, câ in cestiunile cele mai mari neci odata n'ai lucratu d'in propri'a initiatiua ci in urmarea unei presiuni venite de susu. Nu cum-va sé aluneci a crede câ vremu sé se intielega: inspiratiunea divina, grabimu a ne splică cuvintele, ai fostu lutu in manile olariloru de la 1863, apoi 1865 mai apoi 1867/8 si câti olaris'aru mai perendă cu osebitele loru forme si sistemuri de guvernare. La 1865, ai fostu unulu d'intre cei trei factori principali la amagirea deputatiloru, cari nu vrea sé intre in diet'a de la Clusiu, afirandu-i câ intrarea se face cu scopu de a protestă pana v'a sucesu a induplecă si pre bunulu si curatulu sufletu alu repausatulu metr. Si uluti u, de v'a crediutu si elu, dar' desamagitu odata, n'au mai fostu potere omenesca d'a-lu induplecă sé ve mai credia ori voe ori stapaniloru vostri, ci mortea au trebuitu sé intrevina in ajutoriulu celoru ce nu scieau cum sé-lu delature ca sé scape de unu bietu betranu, carele prin neinfant'a sa tarla Catoniana, i genă forte. (Non omnes Fabios abstulit una dies! spiretulu lui este intre noi si nu înceta de a imploră natiunii sale protectiunea preainnaltei si singuru adeveratei Majestăti divine). Natiunea au vedjutu cum ati protestatu! cum v'ati portatu mai apoi, pana in momentul de fatia. Nu v'au ajunsu a contramină, prin activitate mai totu deaun'a oculta, staruinfiele barbatiloru devotati causei natiunale, nu! ci v'ati folositu si de abominabil'a meseria a denunciării, calumiandu-i cu intentiuni neloiale si subversive.

Pastrămu scrisorea ce avuramu norocirea de a primi de la neuitatulu metropolitu S. cu doue lune mai nainte de mutarea sa la cele eterne, in carea avem inca unu documentu palpabilu spre adevierirea celoru dîse acum de noi. Betranulu metropolitu, dar cu inim'a juna de romanu, in tonulu adancei amaritiuni sufletesci ni descopere ticalosele denunciări afiate cu ocaziunea unei conversări avute cu Voda Pecl, carele imperiosu ca unu pasia turcescu, faceă pre bazea denunciărilor primite, imputări, infruntări si aruncature betranului vinovatu de o singura crima „câ n'au vrutu sé ignoreze, sé nu constateze opiniunea publica a Rloru“ d'in pasialiculu Mariei Sale Voda, si câ au avutu tari'a sufletesca de a fi si elu insu-si de acea-si opiniune. Lucru greu pentru omeni in pusetiune ca a sa, dar Elu, carele siedeă pre venerandulu scaunu mitropolitauu, celu cu mari si sante tradițiuni natiunali, Elu urmatoriu alu lui Sav'a, Oprea (Miculu) si Maioru n'au siovaitu unu minutu, preabine sciindu, câ almintrea acelu scaunu Santu nu-lu pote ocupă cu demnitate. — Mai avem si fidel'a biografia a unui „vechiu Vragitoriu politicu“, scrisa de unu amicu alu lui, carele au avutu chiaea la increderea lui si in mominte favorabile de intimitate avuse ocaziunea de a-i pipa totu farmecele, — apoi biografiele a doi pui de cameleoni, a caroru publicare inse o pastrămu pentru timpulu estremei necesități, dupa ce ne vomu fi convinsu câ lancet'a si petr'a caustica refuzeza totu servitiulu. Cătu pentru dta Dle Cav. credemu a fi de ajunsu si aceste instruminte de corectiune, dta nu esci atātu de formidabilu precum te credi, neci atātu de periculosu precum ar potē presupune cei ce nu cunoscu terenulu pre care stai si pre carele, precum vedu, nu-lu cunosci neci dta. Eu de diece ani de dîle mi-mancu cogile pre aici si am conesiunile mele spre a potē fi informatu si despre cele ce dta nu visezi. Omeni d'in tote clasele societății pana la barbatii de statu ce diregu asta-di destinele Ungariei, i cunoscu si me cunoscu si ei, bine câ sunt centrari principioru mele, dar, lauda Domnului, nu

me despretiuescu, d'in contra, fără a me mandrî, potu sé afirmez cu stimeza convingerile mele mai multu decâtu a le celoru ce la tote n'au decâtu unu singuru cuventu „Igen!“ (Dta lu cunosci câ-ce l'ai invetiatu bine acestu afirmativu ungurescu.) Si pentru ce? Lucru simplu si natural: totu „lutu“ remane, si candu olariulu nu-i place figur'a ce au formatu d'intrinsulu lu asvêrle, lu — lăpeda. Nu voiu a comite indiscretiune fatia cu unele impartesiri confidentiale, a le unoru barbati de statu d'in cercurile mai innalte a le guvernului de Bud'a-Pest'a, dar crede-me Dle Cav. câ acele nu sunt magulitorie pentru Dta si Comp. Daca le-ati cunoscute v'ati intristă si, daca se pote, v'ati indreptă spre a corege opiniunea loru cea defavorabila, spre a deveni barbati a pti (in deplin'a potere a cuventului) pentru a potē servi mai cu sucesu causei natiunale si patriei.

Dta Dle Caval. cunosci geneza procesului meu de presa o cunosci de minune! cunosci pre cei ce au facutu presiune la guvernul? cunosci si pre celu ce insu-si l'ai indemnatu ca sé face si elu (câ-ci aveă trecere si védia mai mare decâtu dta) presiune pentru a se incamină articl. d'in nr. 38. 1868 alu „Féder“, tote aceste le scii, dar' le sciu si eu de la Unguri! precum am sciutu éra totu de la Unguri câ ati fostu la Deacu si cum v'ati umilitu spunenlu-i câ numai de frie'a opiniunii publice (sic.) a Rloru siliti ati facutu „memorialulu“ in cestiunea Transilvaniei. — Totu-si Dta si D. Bohatielu credeti câ sunteti cei mai vedjuti la guvernul. Intr' adevèru de dv. se vorbescu aici mai multe. . .

Mai câ eră sé uitu a pomeni câ sciu ce-va si de la unu romanu. Mai aduci-ti a minte dle Cav. de conversarea avuta intr'unu hotelu la Sabiuu cu unu frate romanu d'in Romani'a libera? Daca ti-mai aduci aminte, apoi nesmintitu n'ai uitatu neci comicululu incidinte câ, dupa ce inchiasesi revelatiunile apocaliptice d'in regiunile cele eterice a le politice dtale, preocupatu forte de ideea denunciărilor, si ingrigitu de ore-si cari banuele, precandu apucaseti a ve departi, ai strigatu dupa fratele romanu, carele se departase, si reintornandu acestu a, i-ai dîsu „Dle, tote câte ti-am spus, vorbe sé fie, se intielege câ remanu intre noi!“ d'insulu, afirandu-te ca sé nu ai neci o temere, se duse meditandu a supr'a caracterului politicu alu Dtale. Acestu barbatu este in functiune diplomatica ca agentu politicu alu Romaniei la unu guvernul amicu, si insu-si mi-a enaratu istorior'a nepotendu-o uită, intru atāt'a lu frapase reflesiunea d'in carea te-au si judecatu indata.

Principiele politice a le Dtale, a fara de aplecare loru in activitatea cea de 20 ani si mai bine, le pote caracterisă si desperat'a situatiune in carea te affai candu stapanii dîle te pusesrea la „disponibilitate.“ Mai aduci-ti a minte cum lamentai, si intr' unu minutu de esacerbare mi-ai dîsu „Asiè mi trebuesce! cu romanismulu celu mare (!) nu o scoti la nemica, de asiè fi fostu „intieptu“ ca Alduleanu si faceam ca elu, asta-di nu m'ar dorē capulu!“ (Sunt vorbe storse de dorerea adancu simțita d'in caus'a perderii postului, sunt vorbele proprie a le Dtale. Ce intielesu potu avē, Dta vei scii mai bine. Cătu pentru D. Alduleanu, eu inca tienu câ este intieptu, dar' intr'altu intielesu nu ca Dta.) — Ti-aduci aminte? cum te mangaiamu, staruindu a te incredintiă, câ guvernulu nu pote lasă pre omenii séi peritori de fome. Nu grașemu adevèrul? Vei dîce pote, câ eu, carele desaprobu si inferezu denunciarea, denunciez insu-mi. De vei judecā inse bine a supr'a naturei si scopulu denunciării, te vei convinge in data, câ cele revelate aici de mine, nu sunt spre stricarea dtale, ci spre indreptare, este o lamurire inaintea forului opiniunii publice de carea nu multu ti pasa si carea in fine nu imparte posturi neci demisiuneza, pensiuneza ori pune la disponibilitate. Te poti aperă cu arme egale, n'ai d'a te teme numai de consciinti'a dtale, pre candu celalaltu felu de denunciare este abominabilu, este . . . dar, rogu-te, intreba pre cumnatulu Dtale, ca sé-ti spuna cum este, câ-ci limbele cele rele voru sé scie câ neci d'insulu n'au fostu crutiatu de denunciări cavaleresci. Eu unulu nu sciu.

(Va urmă.)

Nr. 32.

1869.

Da la judele de instructiune in causa de pressa.

Dl. procuroru generalu *) s'au plansu la mine pentru deliptulu de pressa cuprinsu in articlulu intitulatu „Transilvania“ si aparutu cu semnatura I. C. D. in Nr. 177 d'in an. 1868. alu diuariulu „Féderatiunea“; provocu pre D. Red. al „Fed.“ Alexandru Romanu, ca pentru a fi ascultat, sé se infatisieze sub respunderea urmărilor legale, in 3 faurariu, a. c. la 9 ore demin. in localitatea mea oficiala, ce se afla in constructur'a I, a casei de sub nr. 65. Calca de Cherepesiu in Pest'a.

Datu in Pest'a ianuariu, 1869.

Ferdinandu Kacziany, m. p.
judele de instr. in causele de
pressa, pentru distr. de Pest'a.

Miscaminte electorale.

Djuariile magiare sunt mai bine servite cu sciri decâtu cele romanesce despre miscamintele electorale „chiaru“ d'in comitatele „romanesce.“ Tacerea intielegintii romane chiamate a incunoscitiă organele natiunale si prin ele intregu publiculu romanescu nu o atribumu in diferentismulu, carele cu multa truda vomu ajunge a-lu desradeciună, ci, in asta privintia, mai multu impregiurării câ, intieleginti'a nostra acum tiene conferintiele in cari se pregatescu lucrările relative la candidarea barbatiloru increderii loru. Este bine a nu se frementă prea de tempuriu, si a nu strigă in gur'a mare numele cutare, câ-ce manoperele si apucaturele electorale sunt mli si mli, éra uneltirile contrariloru nostri impreunate cu fortia, comptiuni de totu felulu si presiune de susu, prin urmare romanii conformu naturei loru sé taca si sé face. Nu este inse bine a tacē si a sta cu manile in sinu, câ-ce porumbulu nu sbora friptu la habaucii de casca-gura. Intieleginti'a nostra sé se disciplineze, sé lucre dupa unu planu bine pregatitu cu intielegitiune, sé descepte, sé lumineze, sé indemne si sé conduca poporulu, reflectandu-lu la drepturile sale de cetatianu si la detorintiele sale de romanu, recumendandu-i neincetatu de a-si pastră nepetata moralitatea, in fine de a veghiă dî si noptea ca nu cum-va lupii sé intre in stane, éra observandu-i a se apropiă, uidiuesca-i. Publicitatea este padî'a cea mai buna in contr'a incercatoriloru de a seduce bunulu nostru poporu, si mai vertosu este de folosu in contr'a fiiloru celoru degenerati ai natiunii nostre cari se dau instruminte orbe in manile contrariloru nostri.

D'in diuariile mag. affămu numele candidatiloru si contra-candidatiloru de deputati in cercurile electorale d'in comit. Carasiului. Asiè „Hazánk“ impartesiesce câ in cerc. elect. alu Fagetulu candidatulu e fostulu dep. Dr. Aureliu Maniu, deachistu realegerea sigura (?) adauge diuariulu ung. La Diorlentiu fost. dep. Aloisiu Vladu. La Bogsia: f. d. Giorgiu Ioanovicu, secretariu de statu. La Oravitia neamtulu si amplotiatulu Grentienstain in contr'a romanului Zenone Mocioni. La Sasca Emanuilu Gozsdu in contr'a fostulu dep. Vincentiu Babesiu. — Noi, cu dorere trebue sé marturisimu câ nu suntemu informati despre candidatiunile si uneltirile d'in Carasiu. Unu vechiu amicu alu nostru intr'o epistola ne scrisese mai de una-dîle câ d. comite supr. Fauru faurescu, ba câ si pana acum, de candu e fispanu romanescu, au fauritu câtu de bine la demoralisarea natiunala a comitatulu si câ si-ar' fi cascigatu multe scule pentru faurie a dsale, dar' sé sperămu câ i-se voru totu tote sculele cele ruginite pre peptulu celu de otielu alu Carasiiloru atātu de bravi la 1862. Nu potemu crede ca insufletirea loru sé fie fostu atunci focu de paie, cei buni, cari au tacutu pana acum, se voru imbarbată éra, si voru dovedî câ romanulu nu este asta-di capace

*) Acestu nouu procesu de pressa ni-se intenteza in urmare unu concludu alu Consiliulu ministerialu, la staruinfiele mai vertosu ale Dlui ministru (pentru Croati'a) fara portufiu Bedecovicu. Insinuarea articlului, dupa cum suntemu informati, nu s'au facutu, ca alta data, de-a dreptulu d'in biroulu de pressa, ci d'in partea unui — romanu! si inca d'in provincia (pare-mi-se preutu) carele a facutu aretarea. Ddieu sé-lu ajute a scapă sé nu se hraneasca cu panaea cea de ovesu a denunciării.
Red.

*) A se vedē nr.ii 9 si 10. „Fed.“ a. c.

de a comite nu crima natiunala, dar' neci macaru lasitate.

Am crediutu că D. A. Maniu doctoru in maestria de a imblă cu doi bani in trei punge se va multumi de a gustă placerile noului postu vechiu, si că va lasă in pace pre bietii alegatori, se pare inse că i place multu girulu fagetului, dar daca nu voru fi roditu estu-tempu fagii?

Pre dl. fratele nostru Vladu diuariulu „H.“ nu l'au potutu caracterisă de care partita se tiene, magiarulu adeca nu scieă că romanii nu se tienu neci de o partita unguresca, cu atătu mai putienu poteă sê scie că D. Vladu este fractiune libera natiunala independinte, buna ora ca ce'a d'in Romani'a libera, cu putientic'a osebire că fratele nostru Aloisiu este insu-si totodata si conducatoriu si oste. De altmintrea D. Vladu veteranulu deputatu romanescu căte o data se pote umilă — atunci inca numai d'in politica — dar' nu lu credemu capabilu de a pote a comite vre o lasitate. Multu i place a imitā pre Vladu Tielusiu-Voda, uita inse că acestu-a neci candu nu s'au umilitu Turciloru. Nonnunquam magnus dormitat Homerus. Cu bacuria lu vedemu totu-de-un'a in calitate de deputatu si-lu vomu salută cu bucuria si la sesiunea viitoria pentru că multu ni place caracterulu celu deschisu si-lu stimămu chiar' si atunci candu nu profeseza intru tote acele-si principie cari le urmămu noi: Sê nu credia cetitorii nostri că scopulu umorei nostre, pote cam spinose, este de a combate realegerea fratelui nostru A. Maniu, nu! că-ci dorimu ba suatimu ca alegatorii cercuriloru romane d'in Ungari'a si Banatu sê realega pre toti deputatii romani cari au fostu solidari in caus'a natiunalității, numai doi sunt pre cari nu-i vremu, pentru că au facutu treb'a pupezei. Acesti-a sunt DD. Papp Simony si Ivatskovits Gyurka, si daca alegatorii loru mai au consciintia demnității natiunale nu voru suferi, celu putienu nu voru colucră insi-si ca acesti doi sê-si pota face vre o data cuibulu in diet'a tieriei. Dlu G o z s d u, patentatululu complexistu, carele neci in pensiunea cea grasă nu se pote odihni, i dorimu sucesulu alu doilea d'in Tinca! si mai că i-am potē prognosticā cumcā cu tota faurirea nimoteniei fauritorie, alergandu de la Tinca la Sasca va ajunge la Cacova.

(Va urmă.)

Reproducemu d'in diuariulu „Romanulu“ de la 17. ian. 1869 una adresa prea magulatoria pentru respunsabilulu dnu ministru reg. ung. de com., ind. si comunitatiune alu Ungariei constitutiunali:

Focsiani, 1 ian. 1869.

Dlu Redactore alu diuariului „Romanulu.“

Domnule.

Vinu a vi comunică o intemplantă mica in sine, inse destulu de curiosa in felulu sêu, pentru ca sê merite a o dă publicității.

In 16 decembre st. n. 1868, espediasemu prin post'a nemtiesca o epistola recomandata la Pest'a, sub adres'a: Dlu Alexandru Romanu profesore

de limba si literatur'a romana la universitate si redactoru alu „Federatiunii“, si in 11 ale curentei post'a ungeresca d'in Pest'a mi-o inapoieza cu oservatiunea: pentru numirea locuintiei in deretru („a lakás megnevezése végett vissza“ propriele cuvinte.)

Nu sciu daca se mai intempla unde-va pre faci'a pamentului astu-felu de anomalie, su nisce preteste atătu de miserabile, dar' sciu bine, că in Romani'a nu se inapoieza epistolele cu astu-felu de oservatiuni.

Dar' ore universitatea nu este o localitate destulu de cunoscuta, in cătu s'o scia si celu mai de pe urma portatoru de epistole? Sciu d'in esperiintia, că tote epistolele adresate chiar' studintiloru la universitate li se inmanuēza prin servitorulu universitatii, fără ca sê-i caute pre la locuintiele lor, care mai nici o data nu le-amu vedutu insemnate pre epistole.

Inse in desiertu asiu cercă sê aflu intr'o lege ratiunala acestu faptu necualificabilu alu siefulu postalulu d'in Pest'a, elu pare-mi-se jace aiurea, mai multu se vede a fi fostu miscatu de ace'a ura de rasa, care de unu tempu incoce o manifesta Ungurii cătra Romani, la tota ocaziunea, ce li se dă, si in specie cătra totu ce merge d'in Romani'a, fia chiar' si unu obiectu brutu. Pōte sê mai fi fostu imbarbatatu si prin impregiurarea, că avendu postelesu loru proprie in Romani'a, la nici o intemplantă nu li s'ar' potē face o reintorcere meritata, nici a li se intemplantă asemene neplaceri. Ori pote i-va fi trecutulu prin capu, că si acea epistola va fi contienendu vreuna conspiratiune a supr'a magiariei celei mari si tari.

Ca sê fia liniscitu i dechiaru insu-mi, că pe langa alte lucruri de unu caracteru cu totulu privatu, epistol'a nu contienea nimicu altu de cătu o abonare la diuariulu „Federatiunea.“ Acest'a credu că o va fi sciindu si dsa, ca-si mine, de ora-ce sigilulu d'in midiloculu epistolei eră taiatu si lipitu a dou'a ora, era cele alte douē se vedeau atinse c'o maiastria, care va fi prea bine cunoscuta cabinetelorlu negre.

Dar' lasu acest'a la o parte, pentru că ceea ce cautau, esista numai in fantasi'a lor, si in epistolele Romaniloru nu o voru gasi nici o data. Voiescu sê oservu numai atăta, că d'intr'o astu-felu de procedura a diregatoriloru de la postelesu ungurescu si nemtiescu, potu sê urmeze o multime de jigniri si daune atătu pentru interesele private, cătu si cele publice.

Cu asta ocaziune voiescu sê insemnu si grentatea ce se simte forte tare pre la tiera d'a potē corpunde cu tieriele straine si in specie cu Austri'a.

Post'a nemtiesca de aici, pe langa aceea, că plega numai o data pe septemana, mai are si inconvenintiele, că gropuri nu primesce de locu, asiē in cătu — spre a tramite unu abonamentu la vre-unu diuaru de preste Carpati, ori si ce alta suma de bani — trebue sê mergemu d'in Focsani la post'a nemtiesca d'in Bucurescu, sêu sê-i trametemu vre unu cunoscutu ca acel'a sê-i expedize de acolo.

Este dara prea usioru de intielesu, pentru ce ascēpta toti cu atăta neastemperu incetarea postelor straine, cari si de altmintrelea, in ultima analiza, nu aveau altu rol de cătu a protege spionagele straine in Romani'a.

Ve rogu, domnule Redactore, sê binevoiti a locu acestoru sire in colonele diuariului d-vostre, sê se scie cu căta fidelitate si buna-vointia se pazes tractatele internatiunali de cătra Unguri.

Bine-voiti a primă asecurarea deosebitei nă consideratiuni.

D. I. Caianu.
prof. gim.

Retragerea romaniloru. *)

(Fine.)

„Si acum sê cautămu la cea-l-alta lature a m netei; sê privimu la tote d'in punctu de vedere natiunalu romanescu.

„Unu romanu, cunoscutu alu nostru, care a datena a purcede d'in punctu de vedere nu numai rumanu ci si romantecu, ni-a pusu intrebarea: „Ce mirati voi d'ace'a, că romanii d'in tier'a ungures se alipescu cătra fratii lor de preste munti er' acei cătra esti-a?.. Nu scrutati voi lumea intręga cerca du patri'a vostra stravechia si pe eventualii vostri frati in resaritu si media-nopte? N'ati recunoscu voi ca naturala si justa impregiurarea, că Itali'a nu potū sê se oprēca la fluviulu Mincio? Aspiratiun de coeziune a elementelor de ace'a-si natiunalitate este unu instinctu atătu de naturalu, in cătu nu pote a nu-lu recunosce ca justu si ecuitabilu. Sê pnemu, că pre una lature a Tisei traiesce unu popor deplinu liberu si nedependente, er' d'in colo unulu in stare subordenata, n'aru grabi ore acesti-a a intr'unu ca doi picuri de apa apropiati d'o-l-alta!

La argumentatiunea acest'a autoriulu articolulu presente, mahrita la prim'a impresiune, respunse:

„Simpati'a si simtiementulu fratiescu, ce-lu n trescu unii pentru altii fratii de d'in coce si d'in colo de munti, nu numai că nu-lu condamnămu, ma l' tienemu de prea firescu si demnu de apretiuire. Ne dorulu unirii nu-lu tienemu a fi nenaturalu: incugeta numai, este ore egala pusetiunea voastră ce'a de d'incoce si d'in colo de Mincio a natiunii italiene; analogu e ore casulu cu natiunea magiara d'in coce si d'in colo de Tisa? Potu afirmă cu deplina siguritate, că nu. Itali'a a fostu preste una mite ani tier'a mama a unui imperiu mare; are trecut pre deplinu comunu, ace'a-si gloria, acele-si suverniri; Veneti'a singura a formatu unu statu potint si pre langa acest'a tote ramurile artei, literaturii si ale culturii i-au legatu d'o-l-alta necesuri insutite. Afara de acest'a teritoriulu locutu de natiunea italiana, adi mai deplinu unita, a limitele sale nestramutavere in Alpi si mare. To poporulu de d'incolo si d'in coce de confiniile provienciloru vechi, este poporu compactu italianu, cu trecutu egal, datene si gloria egala. O lovitura de sibia sêu o trasura de pēna a fostu destula pentru c teritoriulu sfasiatu alu acestei natiuni sê fia era un!

„Situatiunea poporeloru romane inse este o totulu alt'a. Locuitorii tieriei romanesci si ai Moldovei numai in cursu de diecenie fure in una lasa legatura cu Transilvani'a respectivu cu Ungari'a

*) A se vedē nr. 10.

F O I S I O R A. *)

Romanii d'in Macedoni'a si poesi'a loru populara.

IX.

Dialectulu Rumeliotiloru.

Dialectulu Rumeliotiloru este forte interesantru pentru acei, cari se ocupa cu istoria limbii Romane, pentru că acestu dialectu a remasu si pana in diu'a de asta-di asiē precum a fostu si candu unii d'in Rumelioti trecura Dunarea, er' cei-l-alti venira d'in Itali'a. Elu n'a fostu cultivatu, ca sê pasiesca inainte, nu s'a alteratu, pentru că elementele, cu care a fostu in contactu, au fostu cu totulu eterogene, si nici o asimilatiune nu s'a facutu cu formele limbelor Bulgare, Grece, Albanese si Turcesci. Pana candu formele unei limbi sunt neatinse, ori cătu de multe cuvinte straine aru avē, chiaru si tote, limba este totu natiunala, si poporulu totu si-pastrēza in limba modulu sēu natiunalu de a gandi.

Acest'a o dīcemu, pentru că unii vedindu multe vorbe grecesci, si mai cu sama cele scientificē, introduse d'in limba greca in dialectulu Rumeliotiloru, d'in caus'a că limba Latina este necultivata acolo, credu că dialectulu acest'a este pierdutu si că Rumeliotii si-au pierdutu natiunalitatea. Elu in fundu este acel'a-si cu acelu de aici, si potemu dīce, că unu tieranu d'in Romani'a se pōte intielege cu unu tieranu Rumeliotu.

Dupa scopulu, ce ni-amu propusu, de a face mai inainte indroducerea preparatoria pentru a se intielege mai usioru poesiile ce vomu cită mai la vale, dāmu aici cele mai principale diferentie intre dialectulu Rumeliotu si celu de aici. (**)

*) A se vedē nr. 5 si 6.

**) Despre dialectulu Rumeliotiloru cine vrē mai multe pote ceti Gramatic'a Macedonoromana de Boiagi, tiparita la Viena la 1813, sēu alt'a elaborata de Domnulu I. G. Massimu, intitulata „Rapada idea de Gramatic'a Macedonoromanesca.“ Bucuresci 1862.

XII.

Pronuntiări si diferentie de articulu, nume. si pronume

1. Rumeliotii pronuntia silabele, *ce, ei ca te, ti* afara de forte putiene exceptiuni, precum *cenusia, ciocu, caciulu, ciomagu*, unde *ce* si *ci* se pronuntia ca si aici.

2. Silabele *ga, gi* le pronuntia *dze, dzi*; er' *d*, lu-pronuntia tot-de-auna ca *dz*, si nici-odata ca *z*.

3. Literele *b, f, l, m, n, p, v* avendu liter'a *i* dupa d'insele, se pronuntia *b ca gh, f ca h, m, n ca gni* Italianu, *p ca ch, v ca ghe* sēu *y* grecescu, precum: albina (alghina), fieru (hieru) inu (linu, gliu) micu (gnicu), calcaniu, calcaiu (calcagniu), bani (bagni), ani (agni), straic (stragnie); spuni, aduni, tieni (pastrēza pe u).

4. Silaba *li*, care aici se aude *i*, la Rumelioti se pronuntia ca *gli* Italianu, precum: *gallina, tahase, ocliu, ureclia, patiu, scaltu, aliu, linu, inclinu, cliemu, aliurea, unglia* etc.

6. Rumeliotii pronuntia ca Grecii literele *g, d, y*, precum *dogma* (dogma), *Theologia* (Teologia si *Θεολογία*), epigrama (epiyrama). Rumeliotii se lauda, că sunt cei mai apti in a invetiā limbe straine si a le pronuntia ca si indigenii.

6. Sunetele *ā, a, ē, e* nu sunt asiē dese la Rumelioti; asiē cine-va pote auzi pre la ei, *candū, pane, cane, vedu, vindu, vina* in locu de *cāndu, pāne, cāne, vēdu, vēndu, vēna*.

7. Liter'a *e* neaccentuata in silabele penultime se aude ca *i*, precum: *vidiai, virsai, videmu, di la mine, si mergu*, in locu de *vediai, versai, vedemu, de la mine, sē mergu*. Acest'a litera la penultim'a fiindu, daca are dupa d'ins'a unu altu *e* sēu a sē aude ca *ia*, precum: *easte* in locu de *este*, *vearde* in locu de *verde*, *veasa* in locu de *masa*, *feata* in locu de *fata*, *mearge* in locu de *merge* etc.

8. Literele *u* si *i* finali, care aici sunt scurte, la ei sunt si lungi si mai cu sama, candu sunt precese de doue consoane deosebite, precum: *calcu, calci, calcāmu, calcati, siedi, siedemu. omu, pomu, lemnu, negru, altu, candu, elu, eli, insusu, inghiosu*, etc.

9. Literele *u* si *i* finale la sustantive, ajective si pronume candu sunt precese de o consona sunt scurte, er' cand de doue, lungi, precum: *paru, pari, negru, negri*. U si *i* scurte articulate se lepada, si articulele *lu* si *li* au pe *u* si *i* lungi, precum: *paru, parlu, pari, parli*. U si *i* lungi, articulate iē articulele *lu* si *li* cu *u* si *i* scurte precum: *sooru, socrulu, socrosorii*. Liter'a de la pluralu *i* candu este scurta si se lepada schimba sunetulu literelor de d'in aintea lui si atunci cuvintele devinu cacofonice, precum: *greci, grecli, lupi, luchli, pomli* (vedi mai susu 2).

10. Genitivele si dativulu singularu ale feminelor a form'a *liei* (precum dupa Italiani glicii), precum: *casa, acasa liei, muma, a muma liei*.

11. Comparativele se facu prin *ma, cama*; er' sustantivele prin *acelu ma, acelu cama*, precum: *ma bunu, cama bunu* (mai bunu), *acelu ma bunu, acelu cama bunu* (celu mai bunu.)

12. La numerale se dice *unu, una, na*, (si nici *na* sēu *si* cu articulu *untu, doili, trelti, patruti, cincili*, etc. in locu d'unulu, amendoi, tustrei, tuspatru etc. Se dice *ahighinti* d'la *viginti*=douedeci, apoi *unu-spre-ghighinti, doi-spre-ghighinti*, etc.=*deuedeci* si unu, douedeci si doi etc., *una mil* (pronuntiu gniglia)=o miia.

13. Pronumele *eu, tu* se dīcu de Rumelioti si *tiu, minitine*; elu la pluralu face *eli*, si femininulu *ea, eale*.

14. Pronumele posesive *meu, teu, seu*, se dīcu si mai (pronuntia gniu Ital.) *tu, su*, sēu *a melu, a telu, alu*, si pluralu *a meli, a teli a lui*. — Acestea se declina *a meui, a meoru, a teui, a teoru*. La femininu se aude *mea, ta, sa*, cari se declina *meai, tai, sai*, si la pluralu *meloru teloru*, la a trei-a se afla *liei, loru*. Se declina asemenea si pluralu *nostru, vostri, vostre* in *nostoru, vostoru*. La acusativulu, atătu la pronume cătu si la tote cele declinabile nu s'usiteza pe nici de cum.

15. Pronumele demonstrative au formele *este, asta, astu, acesta acelu, aceli, aceea, aceale*.

candă se poteau privi ca teritoriu suzeranu ori ca confederatu alu regiloru Ungariei, s'eu alu principiloru Transilvaniei fatia cu osmanulu amenentatoru.*) Jugulu turcescu, constelatiunile resboioase nu permisera literaturii si artiloru sale desvoltarea, la carea dora ar' fi fostu chiamata intre impregiurări mai favorabile, si astu-felu partea de d'in coce si cea de d'incolo de cunun'a Carpatiloru, afara de firele subtiri ale legaturii comerciale, a traitu mai de totu isolate, — si au traitu una vietia cu totulu alt'a si forte putienu egala intre o-l-alta.

„Ce e mai multu, Carpatii forméza una bariera puternica, una limite naturala intre ambe părțile natiunii, desemnandu confiniile naturali ale ambeloru imperie.

„Dar' ce e si mai multu, pre partea de d'in coce de Carpati nu locuiescu nemidilocitu romani, ci sasi, si pre teritoriulu de câtra Moldov'a era nu romani, ci secui. Doue popore, d'intre cari unulu prin vengiositatea sa, celu-al-altu prin eroismulu s'eu si-au scitutu conservâ natiunalitatea chiaru si intre cele mai puternice inundatiuni; afara d'acést'a, d'icundu fâra vre-una lingusire, aceste doue popore, celu putienu inca in presinte, intrecu pe romani in privint'a culturalei.

„Deci presupunendu, că Romani'a ar' desvoltâ o astu-felu de putere, ca si care nu e capabile, si ar' reusî a anectâ părțile aceste: ea ar' trebui s'eu s'abdicâ de politic'a sa natiunala in favorea poporeloru anectate, prin ce si-ar' riscâ existint'a sa propria: s'eu ar' avè se devina tiran'a acestoru natiuni, — starea acést'a inse ar' potè fi numai provisoria.“

Aci se inchiaia discursulu prea interesantu, apoi se continua reflesiunile.

„Cunoscemu bine si proiectulu minoritâti Mociuni-Mileticiu, care, acoperindu dupa putintia tendintiele fantastice, voiesce a face d'in tiera nesce provinciore romane si serbe, in cari apoi diferitele minoritâti s'aru majorizâ tiranicesce. Deci ei voiescu a desface naea in scandure, pre cari matrosii singurateci s'aru sustienè pana la o dî, — dar' cea d'antâia unda mare i-aru ingropâ su sine. Nu existe tiera, care s'eu primésca unu atare ofertu.

„Ung. Monatschrift“ citeza una declaratiune a lui Franciscu Deák cu raportu la retragerea romaniloru, in care se dîce: Asiu regretâ aduncu, de-cum-va romanii s'aru retrage de la alegeri; dupa-ce dorint'a mea este, ca sistemulu constitutiunалу alu Ungariei, care se estinde a supra locuitoriloru de orice natiunalitate ai aceleia, se remana in valoare faptea. Patria are trebuintia de pace, si agendele, ce mai sunt in deretru, au a se statorî fratiesce — sine ira et studio — in contielegere cu concetatiunii nostri.

„Neci noi n'amû dîsu, că proiectulu de natiunalitate, statoritu in diet'a trecuta, ar' fi atâtu de perfectu, in câtu diet'a venitoria s'eu nu i pota adauge ori

*) Domnirea nebinecuvantata a lui Mihaiu voda in Transilvani'a este unu fenomenu atâtu de efemeru, in câtu nu modifica in nemicu combinatiunea.

16. In locu de *vre unu* la ei se afla forma *verumu*, *vernû*, cari insemneza si *nimene*. Er' *ceva* insemneza si *nimicu* la oi.

17. *Ahâtu*, *ahâtându* insemneza *atâtu*, *atât'a*. *Ahtare*=ast-feliu, *alantu*=celaltu, *tutu*=totu. S'eu se noteze că *nt* se pronuncia totu-de-un'a ca la Greci *nd*, precum : *minte*=*minde*.

Diferintie la verbe.

1. Conjugările sunt acele-si; poporulu inse confunda de multe ori conjugatiunea a dou'a cu a trei-a si a patr'a. Asiè se aude pre la ei *tacere* (pronuncia taceare), *spunere*, *dîcere*, *vinere*, *dormiare*. Acést'a provine d'in pronunsierea lui e de la penultima că *ia*, fiindcă urmeza altu e.

2. Perfectulu s'eu trecutulu compusu este forte raru intrebuintiatu, si in loculu lui este trecutulu simplu, asiè se dîce : *avui*, *fui*, *vidiui*. Candu se intrebuintieza perfectulu, trebe s'eu arete rezultatulu lucrâroi, si atunci elu se formeza d'in verbulu a *avè* si d'in participiulu pasivu in gonu femininu s'eu acordatu cu complementulu. Totu asiè si plusquamperfectulu, care este compusu si elu d'in imperfectulu verbului a *avè* si d'in participiu, precum ; *am sapata*, *am sapate gradintile*, *aveam vidiuta mulierea*, *aveam vidiuti barbatili*.

3. Trecutul simplu s'eu auristulu la antâi-a si a dou'a persona pluralu are formele : *cantâmu*=(cantaramu) *cantatu*=(cantarati), *tacâmu*=(tacuramu), *tacutu*=(tacurati), *durmîmu*=(dormiramu), *durmîtu*=(dormirati). Multe verbe au la antâi'a persona singularu form'a ei, *tu*, precum : *facu*, *feciu*, *facèi*, *spargu*, *sparsiu*, *sparsèi* etc.

4. Fiitorulu se face prin *va*, *va se*, *vas'* si *sujunctivulu*, precum : *va me ducu*, *va se me ducu*, *vas' me ducu*=me voiu duce. Er' fiitorulu trecutulu s'eu compusu se face prin *va*, *vase*, *vas' am* si la pasivu *fiu* si participiulu pasivu, precum : *va am scriu*, *va se am scrisa*, *va fiu dusu*, *dusa*.

5. Conditionalulu presentu se face prin *va*, *vase*, *vas'* cu imperfectulu indicativulu, s'eu prin *vea*, *vea se*, *veas'*

sutrage ce-va. Majoritatea Ungariei, pusa pre terenulu reformelor, nu va sustienè cu cerbicia ce'a ce se va aretâ a fi de delaturatu, si va recunosece trebuint'a intruducerii a totu ce se va vedè a fi salutaru intereseloru poporeloru sorori.

„Despre ace'a inca suntemu convinsi, că natiunea romana intrega numai asiè si-pote impleni misiunea sa natiunala, daca, legandu-si venitoriulu de interesele poporeloru culte ale Europei, va intrebuintia pondulu principalu pentru desvoltarea referintieloru sale materiale si spiretuale, er' nu pentru aspiratiuni de estindere: totu cu o astu-felu de siguritate cutezâmu a afirmâ că pre basea unui venitoriu fantastecu si a unor deductiuni filosofice romanii de su coron'a st. Stefanu nu voru ajunge a-si ascurâ cultur'a natiunala si libertâti cetatiensesci egali cu ale nostre.“

Pana aci dlu P. in „Hazâuk.“

D'in comitatulu Sola. interioru ianuaru 1869.

(Miscâri electorale.) Inca cu ocaziunea adunârei comit. comit. in 11—13 ianuaru pasîra fostii deputati Cl. B. si cont. A. B., ca candidati deakiani, ne mai vrendu macaru a sci, că afara de acea partida mai sunt si alte eleminte — demne de consideratu. — Candidatulu conte si-incercâ in dilele trecute norocirea cu pregatirile necesarie spre a trage in partea sa pre alegatorii d'in Cerculu Lapsiului; — spre scopulu acést'a sub conducerea respectivulu jude procesualu s'au arangiatu unu balu in Lapsiulu ung. la care fure invitati onoratorii d'in giuru; dara acést'a adunare nu corespunse acceptârilor, pentru că o mare parte d'in inteliginti nu se infacisiara, si d'intre cei infacisiati inca multi in scurtu se departara, ne voindu a sci de candidatur'a, si recomendatiunea personala a d. conte, — cu unu cuventu d. conte dupa incercârile de pana acum au facutu cu siguritate fiasco, de-sî tramise s'eu duse cu sine d. candidatu 35 de ferie de vinu, d'in care 5 le beu inteligenti'a, era 30 mai remasera pentru poporu. — asiè e, au facutu fiasco, pentru că magiarii d'in Lapsiulu ung. si Domocusenii la numeru ca 400 de votanti s'au convinsu pre deplinu, că d. conte li-au facutu apromisiuni false la alegerea trecuta, si daca ungerii i-voru denegâ voturile, precum se va si intemplâ de siguru, atunce de la romanii inca nu va potè cumperâ voturi destule; — si altcum romanii nobili inca s'au desceptatu intr'atâtu-a încâtu cunoscu, că pre ei i-au insielatu cu minciunile cele grosolane, si cu hîlbele cele jidovesce. — Dara daca romanii se voru informâ, că drepturile politice ale natiunii romane le-au stersu magiarii, facundu-i lipiture si sclavi politici; atunci suntemu siguri, că romanii, toti cu totii, se voru unî la olalta spre a nu mai parasî nici odata program'a natiunala si calea cea adeverata, — se voru unî, spre a nu mai cadè in curs'a vresmasiloru frati ai lui Iuda vendiatoriulu; prin urmare suntemu siguri, că romanii nobili s'eu nu voru luâ parte la alegeri pentru diet'a d'in Pest'a, s'eu, luandu voru alege numai romanu, dara romanu devotatu causei natiunale si a terei, luptandu-se pentru dreptate si usurarea poporulu, pentru egalitate de drepturi, era nu pentru a trage foculu nu-

cu imperfectulu indicativulu s'au cu *sujunctivulu* : precum *va*, *vase*, *vas'* mergeam, *vea*, *vea se*, *veas'* mergeam s'eu *vease* mergu=asiu merge. Er' conditionalulu trecutulu prin adaugerea lui aveam si participiulu pasivu, precum : *va se aveam mersu*, *mèrsa*.

6. Imperativulu la a trei-a persona singularu si pluralu se afla cu s'eu precum : *sè mearga*=mearga.

7. *Sujunctivulu* are la a trei-a persona singularu si pluralu *a* in locu de *e* la antâi'a conjugatiune precum : *sè canta*=sè cante, *afia*=se affe.

8. Infinitivulu se afla si intregu la unii Rumelioti, precum : *poti esîre*; *voiu siedere*=poti esî, voiu a siedè.

9. Participiulu se termina in *andalui*, *endalui*, *sî undalui*, *indalui*, precum : *cantandalui*, *facendalui*, *facundalui*, *dormindalui*.

10. Verbulu a fi se dîce *hire* si are formele urmatorie : *hiu*, *escu*=sum, *hii*, *esci*=esci, *easte*=este, *himu*=suntemu, *hiti*=sunteti, *sunt*, (*sund*)=sunt.

11. Rumeliotii punu forte desu la inceputulu verbeloru unu *a*, precum : *arapu*=rapescu *alavdare*=laudare, a *gârsire*=gresire.

Diferintie la Prepositiuni.

1. *pre* si *pri* in locu de *pe*; *prin* in locu de *p'in*, *pritu*=prin —

2. *tu*, *tru* in locu de *in*, *intru*.

3. *sun* in locu de *sub*.

4. *d'naparte*=d'incolo.

5. *trâ*=pentru.

6. *trâsiu*=toemai pana.

7. *divarligalui di*=impregiurulu.

8. *de adunu cu*=impreuna cu.

Diferintie la adverb.

1. *auo ace*=aici, *auoà*=aici, *aclo*, *a clocti*=acolo, *la rgu*=

mai la o'la sa si a uitâ de sortea acelorua, cari i-au incredintiatu o misiune asiè sublima. — S'eu se va mai affâ vre-unu romanu vendiatoriu si tradatoriu? nu credu !!!

G.

Ordenatiunea ministeriului r. ungurescu pentru aperiarea terei câtra tote jurisdictiunile. *)

(Urmare.)

22. Esceptiunea de su regulamentele de casatoria a oficiariloru cuietati, a oficialiloru de armata si a invalidiloru pensunati nepetrecundu acesti-a in cas'a invalidiloru, mediu-locita prin legea de aperiarea, se estinde naturalmente numai a supra celoru ce-su cu totulu invalidi s'eu a supra oficiariloru pensunati definitivu, a părtiloru militaresci, a oficialiloru, a indiviloru si servitoriloru de clas'a inferiora, asemenea si a supra invalidiloru pensunati si a celoru indreptatiti la pensiu; inse in privint'a soldatoru pensunati provisoriu si a oficiariloru semi-invalidi in pensiu, prenotati pentru servitiu localu, asemenea si in privint'a indiviloru provisiunati in casele invalidiloru, remane in valoare si pre venitoriu regulamentul de casatoria emis in 14 septemvre 1861.

Se intielege de sine, că veduvelu si orfanii remasi d'in casatori'a celoru ce au cuietatu definitivu respectivu a pensunatoru si a celoru indreptatiti la pensiu, nu potu avè pretinsiune pentru a fi provediuti d'in partea statulu neci la beneficiile regulari, ce competiescu numai veduveloru si orfaniloru remasi de soldati activi.

Oficierii d'in reserva, cei cuietati definitivu, părțile militare si oficialii de armata sunt indetorati a-si insinua insuratiunea la autoritâtile militare pentru tinererea in evidentia, susternandu totu odata atestatulu despre moralulu miresei si estrasulu matricularu alu casatoriei, er' autoritâtile memorate au a raportâ respectiveloru comendamente militare despre oficerii rezervisti de la casu la casu, er' despre cei-alalti in totu patrariulu de anu, si acést'a pentru intregirea cadastrulu personalu.

23. In privint'a cassării decretate dejâ a pedepseloru trupesci si catenarie, se dispune, ca delicientii de clas'a a II si in genere toti delicientii numai in loculu detentiunii loru s'eu se pota aplica la lucruri erariali s'eu private.

D'in punctu de vedere sanitaru e a se ingrigi, ca delicientii, pre langa paz'a receruta se ésa la aeru liberu in intrulu fortaretiei ori in alu casei disciplinare, dupa impregiurări.

In venitoriu de câte ori tribunalulu va judecâ pe vre'unu soldatu la inchisore si acést'a, dupa lege, ar' aduce cu sine neconditiunatu incatenarea, s'eu acést'a ar' fi a se aplica calificativu, in loculu incatenării, eschidindu pedeps'a trupesca, sunt a se intrebuintia pedepsele, una s'eu mai multe, statorite in codulu penalu militariu.

In contr'a celoru judecati inainte de acést'a la inchisore ori la arestu catenariu, nu este permis a se intrebuintia alte pedepse calificate, d'in caus'a, că ei sunt scosi d'in catene.

Drepturile recercate in privint'a asolvirei de la armata cu scopu d'a emigrâ, in presinte inca se potu eserce d'in partea indiviloru servitori in armata si la mariu'a de resbelu.

*) A se vedè nr. 7 „Fed.“ a. c.

departe, *acsî*, *acsîci*, *asî*=asiè, *astandî*=asta-di, *iù*= unde, *inghiosu*=josu.

Diferintie la Conjunctiuni.

1. *neca*=neque=nici.

2. *ma*, *a ma*=dar.

3. *fure*, *ca*, *care so*=daca.

4. *tra so*=ca sè, sè.

5. *trâ* *oe*=pentru că.

6. *canda*=candu, *canda vase*=ca si candu.

7. *i*, *ioa*=s'eu.

Diferintie la interjectiuni.

1. *olele*, *alele*=auleo, *maratumi*=nenorocitulu de mine. —

2. *ui* se intrebuintieza la mirare.

3. *Dumediâle*=Ddieule.

4. *popopeo*=vai vai vai!

5. *lai*, *a lai*, *o lai* se intrebuintieza la apelatiuni s'eu la deplangeri.

6. *leà*, *a leà*, *la* apelatiuni câtra femei; aceste la pluralu sunt *le alè*, precum : *lea soru!* *le surori!* *la muma!* *têta la!*=matusia!

Nota.

Afara de aceste diferintie gramaticale exista multe cuvinte latinesce la Rumelioti, cari lipsescu aici, s'eu sunt inlocuite prin alte, precum : *sanu*=sanetosu; *viglia*=loculu unde veghiaza cine-va; *mula*=catiru, si alte nenumerate, a caroru locu se intielege că nu este aici.

(Va urmâ.)

(Convorb. Liter.)

Ioanu Caragiani.

Petițiunile de natură acasă le rezolvă ministeriul de război, prelungirea condițiilor constatate legalmente, și conform normelor ce sunt în valoare în privința asolvierei d'în cauze familiare.

25. Tempulul serviciului activ al voluntarilor de unu anu se începe în totu anulul cu 1 octovre și se gata 30 sept. anulul următoriu.

Pentru periodulu 1868—1869 serviciul activ începu-se cu 1 martiu 1869 se va termină excepționalmente în 31 decemvru 1869.

26. Indigenii, cari voru corespunde condițiilor cuprinse în §§. 21—24 ai legii de apărare, și voiescu a intră de buna voia în armată stabile (ori marina) oșervandu procedur'a cercuscrisă în puntele următorie mai în jos, potu recurge pentru a fi suscepuți ca voluntari pre unu anu.

Inse numai acei-a se voru primi în serviciul activ, amintitu mai în susu, cari se voru însinua până în 28. februaru 1869.

Studentii d'în gimnasia, scole reale superiori și d'în alte institute de rangulu acestoru-a (punct. 40), apropiandu-se de tempulu îndetorii d'a servi în armată, s'eu cari au intratu deșă în serviciu, de-cum-va neglegerea lor în studiu s'a intemplată fără vin'a lor într'una d'în scolele memorate, potenduse justifică în privința acasă cu atestate de la principalii institutelor respective, — potu fi congediați de la serviciul armalul până-ce si-voru procură condițiile recerute pentru serviciul voluntariu de unu anu. — Deca inse si-aru întreprumpe studiile înainte de a le termină deplinu, sunt a se înrolă pre trei ani în armată de linia.

(Va urmă.)

Romani'a.

Jurnalul.

Consiliulu ministrilor, în ședința sa de astăzi, Joui 2 ianuaru 1869, luandu în deliberatiune referatul d-lui ministru secretar de stat la departamentul afacerilor străine sub No. 7.787;

Vedindu că guvernulu imperial al Rusiei tenendu comtu de propunerea ce s'a facutu de guvernulu romanu pentru închiatarea unei convenții postale, a însărcinat pe d. baronu d'Offenberg, aginte și consulu generalu, de a intră în această privință în negociați cu direcțiunea posteloru romane;

Avendu în vedere că proiectulu de convențiune, ce se va lucră, va avē de basa stipulațiunile postale de curendu închiatare între Romani'a și Austri'a;

Considerandu că utilitatea unui asemenea actu nu potu fi contestată;

Consiliulu încuvintieza numirea, în calitate de delegatu romanu pentru închiatarea d'unei convenții, pe d. Alesandru Cociu, directoru generalu alu telegrafeloru și posteloru

Dispozițiunile acestui jurnal se voru aduce la îndeplinire de dlu ministru secretar de Statu la departamentul afacerilor străine, după ce mai întâi va obține înaltă aprobare a Mariei sale principelui Domniloru.

Ministri: Dimitrie Ghica, B. Boerescu, M. Cogalniceanu, Al. Cretiescu, Colonelu Duca, A. G. Golescu.

Dispozițiunile acestui jurnal se decreta de M. S. Domnitorulu.

(Monitorulu.)

Varietăți.

*** (Balulu junimii romane d'în Oradea-Mare) se țienă Joui s'era, adeca în a 28-a ian. în sal'a Vulturelui, publiculu n'au fostu numerosu, că-ci înca înainte de balu sciamu că unguri nu voru luă parte, și sciti pentru ce? pentru că: junimea au tramisu ilustratiune si la frații d'în Romani'a libera, și mai vertosu Ilustratulul barbatu Brati'anu. Inse, nu face nimic'a, pentru acea forte bine ne-amu petrecutu până demineti'a chiaru însi-si acei unguri cari venise la balu numai d'în curiositate ca să veda jocurile nostre natiunale — se esprima în foiele d'în locu — că balulu nostru în vialitate nu avu parecche între balurile cele mai splendide arangiate; aici de altmintrea adevurul s'au disu, că-ce ti-se pareă că te affi într'una gradina plină de flori romanesce. — Estuanu înca, ca si alta data, matron'a balulu nostru fu generos'a domna Paulina Romanu, carea cu multa afabilitate și gratia si-au împlinitu rolulu. Suntemu detori cu recunoscintiacestei domne cu sentiminte adeverate romane, carei-a singuru se potu atribui meritulu că avemu câte o intrunire romanesca la Orade. De prezentu nu potu face reportulu în privința venitulu inse speru a vi-lu potu face câtu mai cu rendu. B.

*** (Vieta indelungata.) În Indi'a langa riuulu Gange se afla o familia, a carei-a membri de comunu traescu una viața forte lungă. Indianii țien de santa famili'a acasă, santulu de capetenia alu familiei e unu brahmin, care a muritu în etate de 142 de ani d'în caus'a unei muscature de șierpe, și despre care se credeă, că ar' fi traitu înca forte multu, dacanu i-se întemplă nenorocirea acasă fiindu înca pre tempulu acelu-a omu tare și sanetosu. Omenii cei mai bețrani de prin pregiuru nu-si aduc aminte ca să fi muritu vr'unu membru d'în famili'a acasă înainte de etatea de 100 de ani, afara de o femea care a muritu în anulu trecutu și care a traitu numai 96 de ani. De comunu traescu 110—120 de ani. În presinte famili'a e de cinci persone, capulu familiei e de 107 ani și femea lui de 112; doi copii, unulu de 62, celu-a-laltu de 59 de

ani. — În 1865 a muritu unulu cu numele Toa-Curo în etate de 151 de ani. Intrega famili'a pastreza cu cea mai mare strictetia naravurile stramosilor; se retien de la tote beuturile spirituose, și se scaldă de doue ori pe d'în apă santa a Gangelui.

*** (Bibliografia.) Vocabularu italianu-romanu, france-so-romanu și romanu-italiano-francesu cu trei tractate gramaticale și cu adaugerea numerilor proprie mai principale, prelucratu de G. L. Frollo profesoru la gimnasiulu Carolu I, d'în Braila. Editiunea stereotipa esecutata în stabilimentulu Deutsch, Pest'a, Dorotheagasse nr. 11. — Tota oper'a va fi împartita în diece s'eu doue-apre-diece fascicule fia-care de diece cole în 8° mare cu 160 de pagine. Pretiulu unui fasciculu este de 5 lei n. Deca ore-care fasciculu va fi mai multu s'eu mai putien cuprindietoru, pretiulu se va mari s'eu scade în proporțiune. La esirea primulu fasciculu se va respunde și pretiulu celui de alu douilea. Subscrierile se primescu pentru capitala la librariile Ulrich, Socec și Wartha; pentru Braila la librari'a Dimopolu D. Gradinaru, la D. G. B. Scem la domiciliulu autorulu (Strad'a Masiniloru nr. 4.) Pana a se luă mesure pentru întinderea abonamentulu la districte, cererile se primescu la adrese aretate, s'eu directu, s'eu printr'o scrisore francata și însoțita cu pretiulu fasciculeloru ce voru fi și publicate. — Fasciculu I a estu de sub tiparu, era fasciculele II, III și IV se voru priimi în Romani'a numai la finitulu iernei, îndata ce navigatiunea pe Dunare va fi restabilita.

*** (O solenitate frumoasă în seminarulu romanu gr. cat. d'în Oradea-Mare.) D'în Oradea-mare ni se scriu urmatoriile șire: În preser'a serbatorii stlui Ioanu botez și premerg. D'lu nostru Isusu Cristosu, (16° ianuaru an. c.) fuseramu marturii unei festivități prea frumoșe, ce s'a serbatu în seminarulu gr. cat. d'în locu. Ocașiunea d'unei onomastice a prē meritulu canonicu, caval. abate, și rectoru seminarialu, Rdis. D. Ioanu Popu atrase cătra sera în giurulu s'eu unu numeru mare de onoratori, preuti și mireni, romani și straini. Pre la șiese ore intra apoi la veneratulu barbatu, care sta încungiuratu de o multime de ospeti, tenerimea seminariala și preparandiala în corpore, în frunte cu membrii juristi ai societății de leptura, și caroru produptiuni oratorice, musical și vocali pre facura acea sera intru o adeverate serbator. Gratulațiunile rostite d'în partea societății și a tenerimii în mai multe limbe, anume trei romanesce, apoi câte un'a latinesca, francesca, germanesca etc. asemenea piesele musical, esecutate prin orcestrulu tenerimii seminariala pe violina și flauta cu multa precisiune precum și cantecele intonate prin corulu vocalu alu acelei-a și tenerimi cu asemenea sucesu, secerara tenerimii și conducatorilor ei multe laude d'în partea totoror celoru presinti. Cu deosebire fusera aplaudate gratulațiunea societății (romanesce), gratulațiunea teneriloru d'în gimn. sup. (latinesce), gratulațiunea teneriloru d'în gimn. inf. (romanesce) atâtu pentru propunerea loru escelinte, câtu și pentru sentimintele natiunale, ce le caracterisă; ce'a ce este o dovedă îmbucuratoriă despre spiretulu, în care se cresce această tenerime. D'între produptiunile musical fusera aplaudate cu entusiasmu mai vertosu: „Mersulu lui Mihaiu,” o piesa d'în oper'a „Norm'a” și „Ros'a de la Craiova”; era d'între piesele vocali: unu cantu nou: „Diorile frumoșe” și cantulu lui „Hor'i'a.” Eca aci era si unu nou documentu, că tenerimearomana este abila la tote cele frumoșe și nobili, numai se aiba în frunte conducatori zelosi, patroni marinimosi, cari se se intereseze de naintarea ei. (Unulu d'între cei de facia.)

*** Ministrulu reg. ung. de justitia si-pune tota silinti'a pentru esecutarea legiloru create în 1868, dandu ordonatiuni instructive în privința: a) rescumperării diecimeloru de vinu, b) a rescumperării urbarialitățiloru, c) a regulamentulu manipulațiunii judiciali, intruducunde de odata cu procedur'a civila, d) a dispuzetiuniloru transcendentali cu raportu la procedur'a civila, e) a intabelării linieloru ferate și a canaleloru, f) a casatoriei israelitiloru, g) a regulamentulu manipulațiunii interne la tribunalele contributiunali, h) a fidei-comisului și i) în privința caseloru disciplinarie. — Dieu e tempulu se vedemu ce-va miscări și pre campulu reformeloru!

*** Ministrulu reg. ung. de comerțiu etc. a dispusu, ca d'aci înainte institutulu „tragariloru” d'în capatala se se îngrișca de prompt'a inmanuare a telegrameloru, fără inse a potu pretinde ce-va remuneratiune de la cei ce primescu telegramele. Dispusetiunea acasă are valoare încependu de la 1. fauru. — Mai priimi-vomu ore telegramele cu 5—6 ore după sosirea lor? Vomu vedē.

*** (Edifițiulu academiē ungueresce s'a aprinsu) în 3 fauru noptea la 11 ore și 1/2, la 1 ora și 3/4, înca ardea tare mai alesu partea de cătra cetate și intrulu ei. Daun'a se dice a fi mare.

Sciri electrice.

Parisu, 1 fevr. „France” publica cu raportu la discursulu d'în 30 ian. alu contelui Bismarck unu articulu intitulatu: „Detronații ruinați și spionați.” Articulu se termina cu urmatoriile cuvinte: „Prusi'a deveni mare prin cucerire; noi precepemu deplinu, că ea e superbă pentru învingerile și marirea sa,

n'aru fi inse ore mai cu scopu prin politic'a moderatiunii, a conciliatiunii și a unui liberalismu promptu a face acceptibilu succesulu raportatu cu atâtu-a celeritate, scuduindu Europ'a într'ega și casionandu chiaru și adi preste totu una simțre neplacută? Discursulu contelui Bismarck nu e capabilu pentru a adauge simpatiele lunei culte pentru Prusi'a, cari inse nu este permisu a le ignoră neci în Berlinu, neci aiurea.”

Zagrabia, 1 fevr. Alegerile de deputati în cerculu Fiumei se voru face în 15, 17 și 19 l. c.

Bucuresci, 1 fevr. Comisiunea francesca, militară fu rechemata în Franci'a. Generalulu prusescu Crenschy caletori la Berlinu pentru a se întornerà cu una comisiune prusesca militară, de-cum-va camerele voru votă representațiunile guvernulu facunde în cau'a acasă.

Parisu, 2 fevr. (Ședința legelativei.) Benoist și-presintă interpelatiunea în caus'a dreptulu de intrunire, și după-ce ministrulu Baroche respunde, mai vorbira Ollivier și Pelletan. Apoi estu d'în urma și-a retrasu interpelatiunea.

Bucuresci, 2 fevr. Guvernulu retrase proiectulu de lege, votatu în camera, despre susceperea oficiriloru romani în armată romana cu rangulu, care l'au avutu servindu în armate străine. Georgiu Brateanu, nepotulu presiedintelui camerei, presintă una interpelatiune în caus'a comisiunii (militarie) francesce respectivu în privința sustituirii acelei-a cu oficiari prusesci.

Parisu, 2 fevr. „Journ. de Paris” și „France” însciintieza d'în Algeri'a cu datulu 2. l. c., că multe bande înca necucerite s'apropia cătra Tell, cetatea Tagguin au și ocupatu-o deșă. Francesii organiză trupe în contr'a rebeliloru. Mac-Mahon se ascēpta fără intardfare. „France” sperēza, că rescol'a se va suprima curendu, fiindu că turburatori sunt departe înca de teritoriulu colonialu.

Belgradu, 3 fevr. Foi'a „Serbiu” într'unu articulu, precum se vede, inspiratu, constatēza că conferința va remanē fără rezultate. — Articulu ne face a crede că la casu candu rebelulu între Turci'a și Greci'a ar' erumpe, e verosimilu, că Serbi'a, Bulgari'a, Macedoni'a, Bosni'a, Muntenegr și Hertiegovina înca voru pasă pre terenulu activității.

Florenti'a, 3 fevr. Unu telegramu d'în Atena anuncia că cabinetulu Bulgaris respingundu deșă ratatiunea conferinței și-a datu demisiunea.

Algeri'a, 2 fevr. 1200 francesi raportara unu învingere stralucita a supr'a a 3800 de rebeli, cari lasara multi morti și raniti; francesii i persecuta necurmatu. În urm'a acestui evenimentu se sperēza, că ordenea se va restitui câtu mai curendu în părțile mediadane ale Algeriei.

Vien'a, 3 fevr. Ministrulu de război Kuhn și vice-amiralulu Tegetthoff sunt denumiti consiliați intimi.

Vien'a, 3 fevr. Pap'a s'a betegitu, starea lor inse nu este chiaru periculosa. — Clam-Martinitz deșă chiară conducatoriloru boemi, că retragundu-se de pre terenulu politicu va caletori la Rom'a.

Vien'a, 3 fevr. În cercurile diplomatece se voru besce, că responsulu la dechiaratiunea conferinței în urm'a întreprunții energioșe d'în partea Rusiei s'osolă la Parisu. Se prenoteza înființarea unui ministriu su presiedinti'a lui Rangabe.

Belgradu, 3 fevr. În Pyreu va înbarcă unu oficiariu înaltu de marina pentru a navigă în Americi'a și a cumperă nai pancerate. În scurtu voru s'osolă d'în Danemarc'a dona fregate pancerate.

Belgradu, 3 fevr. Diuariulu „Vidov-Dan” se scrie d'într'unu fute siguru d'în Londr'a, că guvernulu anglesu, erumpendu rebelulu între Greci și Turci'a, va oșervă cea mai stricta neutralitate. „Vidov-Dan” pretinde energiosu reconstituirea populu rulu serbu de pre peninsula balcanica.

Aten'a, 3 fevr. Poporulu așge placate pre partitulu regal, în cari pretinde rebelu ori abdicati (de tron). Iritatiunea e forte mare.

Proprietariu, redactoru respundietoriu și editoriu:

ALESANDRU ROMANU.

